

ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ НА КИЇВСЬКОМУ М'ЯСОКОМБІНАТІ

І. І. Гончаренко, Український науково-дослідний інститут м'ясної і молочної промисловості,

Л. М. Чернелевський, Міністерство м'ясної і молочної промисловості УРСР

В «Основних напрямках розвитку народного господарства СРСР на 1976—1980 роки», затверджених XXV з'їздом КПРС, зазначено: «Головне завдання десятої п'ятирічки полягає в послідовному здійсненні курсу Комуністичної партії на піднесення матеріального і культурного рівня життя народу на основі динамічного і пропорційного розвитку суспільного виробництва і підвищення його ефективності, прискорення науково-технічного прогресу, зростання продуктивності праці, всемірного поліпшення якості роботи в усіх ланках народного господарства» 1.

Для розв'язання цього завдання найважливіше значення має даліше підвищення продуктивності праці, здійснюване на основі науково-технічного прогресу, і поліпшення використання основних виробничих фондів, яке сприяє зростанню фондівддачі.

Київський м'ясокомбінат відноситься до м'ясної галузі з сезонним характером виробництва, тому використання виробничих потужностей й основних промислово-виробничих фондів з кожним роком набуває все більшого значення. Зростання промислової переробки худоби і виробництва м'ясної продукції повинно бути забезпечене не тільки за рахунок відповідного нарощування виробничих потужностей, а головним чином за рахунок кращого використання наявних фондів.

Виробничі потужності Київського м'ясокомбінату по виробництву м'яса і м'ясопродуктів на 1. I 1976 р. становили: м'яса — 141 т на зміну, ковбасних виробів — 48,6 т на зміну, м'ясних консервів — 11,1 туб на зміну і сухих тваринних кормів — 6,0 т на зміну. Вартість основних промислово-виробничих фондів на 1. I 1976 р. становила 24593 тис. крб., у тому числі вартість машин та устаткування — 5637 тис. крб.

Характерною особливістю м'ясокомбінату є те, що номенклатура випущеної продукції перевищує 700 найменувань, а матеріальні затрати в собівартості продукції становлять понад 94%. У зв'язку з цим для підвищення ефективності виробництва важливим є економне витрачання сировини і матеріалів на одиницю виготовленої продукції, збільшення виробітку продукції на 1 крб. основних виробничих фондів.

Одним з показників, які характеризують використання основних промислово-виробничих фондів, є фондівддача.

Аналіз показників, які характеризують використання основних виробничих фондів, зроблений на основі даних Київського м'ясокомбінату, показав, що за останні роки спостерігається тенденція до їх зниження (табл. 1) 2.

З даних табл. 1 видно, що темпи зростання обсягу валової продукції за роки восьмої п'ятирічки випереджали зростання середньорічної вартості основних промислово-виробничих фондів. Це випередження становило 8,4 (142,0—133,6) пункту. Отже, і фондівддача в 1970 р. у порівнянні з 1965 р. збільшилася на 5,6%.

За роки дев'ятої п'ятирічки відбулися деякі зміни темпів зростання обсягу валової продукції по відношенню до середньорічної вартості основних промислово-виробничих фондів. У 1974 р. у порівнянні з 1970 р. темп зростання по м'ясокомбінату становив: по обсягу валової продукції—111,1%, середньорічній вартості основних промислово-виробничих фондів — 116,9% і фондівддачі — 95,1%. На початку дев'ятої п'ятирічки віддача основних промислово-виробничих фондів зростала більш рівномірними темпами, а з 1973 р. вона різко знизилася. Так, по відношенню до 1970 р. фондівддача становила: в 1971 р. — 108,3%; 1972 р. — 112,6; 1973 р. — 99,5; 1974 р. — 95,1; 1975 р. — 94,6%. Це свідчить про те, що ефективність використання основних промислово-виробничих фондів по м'ясокомбінату, особливо за останні роки дев'ятої п'ятирічки, різко погіршилася.

Таблиця 1

Показник	1965 р.	1970 р.	1971 р.	1972 р.	1973 р.	1974 р.	1975 р.
Обсяг валової продукції	100,0	142,0	151,4	158,7	151,2	157,8	158,4
Середньорічна вартість основних промислово-виробничих фондів	100,0	133,6	132,2	133,3	143,8	157,0	158,2
Фондівддача	100,0	105,6	114,4	119,0	105,1	100,5	100,0

1 «Основні напрями розвитку народного господарства СРСР на 1976—1980 роки». «Радянська Україна», 1976, 7 березня.

2 Розрахунок вартості основних промислово-виробничих фондів у статті наведено з урахуванням переоцінки їх на 1. I 1972 р.

Виникає необхідність установити причини, які вплинули на зниження фондівіддачі за 1970—1975 рр.

У структурі виробничих потужностей за цей період не відбулося значних змін. Завдяки приросту виробничих потужностей по виробництву ковбасних виробів на 4,8 т на зміну і сухих тваринних кормів на 0,5 т на зміну в 1975 р. у порівнянні з 1970 р. питома вага їх зросла по ковбасних виробках на 1,7 (23,5—21,8) пункту і сухих тваринних кормах на 0,1 (2,9—2,8) пункту, а по м'ясу худоби знизилася на 1,8 (68,2—70,0) пункту по відношенню до загальної виробничої потужності комбінату.

Однак, незважаючи на незначний приріст виробничих потужностей за зазначений період вартість основних промислово-виробничих фондів зростала швидшими темпами (приріст у 1975 р. по відношенню до 1970 р. становив 17,8%)— Це пояснюється введенням об'єктів, які не беруть участі безпосередньо у виробничому процесі (виробнича котельня, інженерні сітки, експериментальний цех тощо).

Випуск найголовніших видів продукції в натуральному вираженні, використання виробничих потужностей по підприємству характеризують дані, наведені у табл. 2.

У табл. 2 відображається тенденція збільшення виробництва майже по всіх видах продукції, крім ковбасних виробів. За зазначений період наявні виробничі потужності по всіх видах виробленої продукції (в розрахунку прийнято кількість змін на рік: по м'ясу худоби — 450, ковбасних виробках — 550, м'ясних консервах — 500 і сухих тваринних кормах — 750) використовувалися більше ніж на 100%, за рахунок випуску продукції в позарежимний час.

Таблиця 2

Показники	1970 р.	1971 р.	1972 р.	1973 р.	1974 р.
Темпи зростання випуску найголовніших видів продукції в натуральному вираженні, % до 1970 р:					
м'ясо, включаючи субпродукти I категорії	100	106,6	110,9	106,3	109,7
ковбасні вироби	100	101,6	98,7	95,1	98,8
м'ясні консерви	100	112,0	139,7	126,5	130,2
сухі тваринні корми	100	103,4	110,8	129,4	119,8
Використання виробничих потужностей, %:					
м'ясо худоби	113,0	121,0	125,0	120,0	124,0
ковбасні вироби	124,0	118,0	112,0	103,0	104,0
м'ясні консерви	103,0	103,0	130,0	117,0	121,0
сухі тваринні корми	99,0	102,0	100,0	117,0	108,0

Це є позитивним фактором у роботі підприємства. Однак виробничі потужності по виробництву ковбасних виробів у 1974 р. використовувалися на 20% менше, ніж у 1970 р. Це відбилося на загальному виробництві ковбасних виробів і вплинуло на зменшення обсягу валової продукції, а отже, і фондівіддачі.

Отже, приріст виробничих потужностей по виробництву ковбасних виробів, зроблений за рахунок організаційно-технічних заходів, не збільшив обсягу виробництва ковбасних виробів, а тільки створив кращі умови праці і скоротив випуск продукції в позарежимний час.

Це підтверджують дані табл. 3, які характеризують випуск найголовніших видів продукції за рік на одиницю виробничої потужності.

Таблиця 3

Продукція	1970 р.	1971 р.	1972 р.	1973 р.	1974 р.
М'ясо худоби, т	509,2	542,9	564,9	541,5	558,5
Ковбасні вироби, т	640,8	636,3	599,9	549,1	570,6
М'ясні консерви, туб	465,5	521,4	650,4	588,7	606,0
Сухі тваринні корми, т	741,1	702,7	752,7	879,3	813,7

Використання основних промислово-виробничих фондів прямо залежить від їх якісного стану. Систематичне зростання і якісне удосконалення основних виробничих фондів у попередні роки сприяли збільшенню виробничих потужностей підприємства і створенню необхідних матеріальних передумов для підвищення фондівіддачі.

Якісний стан основних промислово-виробничих фондів можна характеризувати такими показниками: структурою, ступенем оновлення, ступенем придатності, фондооснащеністю і продуктивністю праці тощо. Розглянемо деякі з них.

Питому вагу окремих груп основних промислово-виробничих фондів у загальній їх вартості (в процентах) за станом на кінець року по м'ясокомбінату подано в табл. 4.

Характерною особливістю структури основних промислово-виробничих фондів м'ясної промисловості на відміну від усієї промисловості є висока питома вага виробничих будівель. Так, по м'ясній промисловості СРСР питома вага їх в загальній вартості становить 60,5%, м'ясній промисловості Української РСР — 58,4%, Київському м'ясокомбінату — 54,2%, а всій промисловості СРСР — 29,1%.

У структурі промислово-виробничих фондів м'ясокомбінату відбулися значні зміни. У 1974 р. у порівнянні з 1965 р. знизилася питома вага споруд, машин й устаткування, а будівель і передавальних пристроїв підвищилася. У структурі основних промислово-виробничих фондів за 1974 р. порівняно з 1970 р. відзначається значне зниження питомої ваги будівель і підвищення машин та устаткування. Це, в свою чергу, створило матеріальні передумови підвищення фондоддачі, бо машини й устаткування є активною частиною основних фондів які безпосередньо беруть участь у виробничому процесі.

За рахунок оновлення основних фондів значно підвищився коефіцієнт придатності, який коливається від 0,689 в 1970 р. до 0,736 у 1974 р., визначений відношенням залишкової вартості основних промислово-виробничих фондів за відрахуванням спрацювання до відновної вартості їх на кінець року.

Фондооснащеність одного робітника промислово-виробничого персоналу за цей же період зросла на 24,2%, в той час як продуктивність праці збільшилася тільки на 18,1%. Таке співвідношення між фондооснащеністю і продуктивністю праці свідчить про негативне явище, а також про недостатні заходи, спрямовані на підвищення продуктивності праці, яка повинна випереджати показник фондооснащеності.

Проведений аналіз показав, що за 1970— 1974 рр. якісний стан основних промислово-виробничих фондів м'ясокомбінату підвищився, але в той же час не було вжито інших заходів, які сприяли б поліпшенню їх використання.

При зростанні обсязі виробництва продукції, розширеному асортименті випущених виробів, збільшенні кількості торговельних точок, які забезпечуються продуктами м'ясокомбінату, управлінському персоналу підприємства стає все складніше розв'язувати питання, зв'язані з підвищенням ефективності виробництва.

Таблиця 4

Основні промислово-виробничі фонди	1965 р.	1970 р.	1971 р.	1972 р.	1973 р.	1974 р.
Будівлі	49,8	58,7	56,2	59,1	54,1	54,2
Споруди	17,6	13,9	10,8	10,0	14,9	14,6
Передавальні пристрої	0,6	1,6	5,4	5,0	4,6	4,5
Машини й устаткування	30,3	22,4	25,8	24,0	24,7	25,0
Транспортні засоби	0,8	1,8	1,3	1,4	1,3	1,3
Інструменти, інвентар тощо	0,9	1,6	0,5	0,5	0,4	0,4

Існуюча система збирання, передачі й обробки економічної інформації залишається ще складною і не завжди забезпечує своєчасне й ефективне управління виробництвом. Тривалі строки складання статистичної і бухгалтерської звітності, збільшення потоків інформації, які підлягають збиранню й обробці для прийняття необхідних рішень, створюють труднощі для оперативного управління підприємством.

Тому при сучасному рівні управління підприємством з таким обсягом і різноманітністю виробництва, як на Київському м'ясокомбінаті, немислимо оперативно й ефективно розв'язувати питання без комплексної механізації й автоматизації процесів управління.

З розвитком економіко-математичного моделювання й електронної обчислювальної техніки з'явилась можливість розробки і впровадження автоматизованих систем управління різних рівнів, призначення яких — комплексна систематична обробка інформації, розв'язування комплексу завдань прогнозного, планового, облікового й аналітичного характеру і видача рекомендацій у прийнятному вигляді для управлінського персоналу.

На Київському м'ясокомбінаті розробляється автоматизована система управління підприємством (АСУП), впровадження якої намічено в 1977 р.

Перша черга АСУП передбачає розробку і впровадження п'яти підсистем:

техніко-економічного планування; оперативного управління основним виробництвом; управління збутом продукції;

управління матеріально-технічним постачанням;
бухгалтерського обліку.

Розв'язання завдання «розрахунок виробничої потужності основного технологічного устаткування на рік, квартал, місяць і добу» в підсистемі «техніко-економічне планування» дасть можливість визначити продуктивність устаткування, його технічну характеристику, виявити «вузькі місця» і виробничу потужність цехів підприємства на добу, місяць, квартал і рік, що сприятиме кращому використанню наявних виробничих потужностей і збільшенню обсягу випуску продукції.

Підсистема «оперативне управління основним виробництвом» дасть можливість забезпечити оперативне управління виробництвом, своєчасно усунути виявлені недоліки, ритмічний випуск і реалізацію продукції, раціональне використання робочої сили, підвищення продуктивності праці, сприятиме збільшенню випуску продукції, а отже, і фондівіддачі основних фондів.

Підсистема «бухгалтерський облік» дасть можливість своєчасно здійснити облік наявності основних засобів, їх введення і вибуття, виявляти зайве і непотрібне комбінату устаткування, одержувати інформацію управлінському персоналу про кількість невстановленого устаткування для вжиття заходів, прискорити розрахунок амортизаційних відрахувань і спрацювання основних засобів. Це, в свою чергу, вплине на поліпшення використання діючих основних фондів.

Впровадження АСУП сприятиме збільшенню обсягів виробництва, випуску валової продукції, кращому використанню діючих виробничих потужностей, робочої сили і матеріальних ресурсів, підвищенню продуктивності праці й ефективності виробництва.